

Hvad du skal vide om ophavsret

Af VIA Bibliotek, VIA University College, maj 2019

Indhold

- 3 **Introduktion**
- 4 **Hvad må jeg kopiere, scanne og downloade?**
- 4 **Ophavsretsloven på VIA University College**
- 5 **Må jeg dele kopier eller digitale kopier?**
- 5 **Hvad må jeg citere i en opgave?**
- 6 **Har jeg ophavsretten til min egen opgave?**
- 6 **Hvad er min ret og pligt, når jeg uploader til UC Viden?**
- 7 **Må jeg bruge billeder og lyd i undervisningsmateriale?**
- 7 **Må jeg optage undervisning?**
- 8 **Husk altid ...**

INTRODUKTION

Hvad du bør vide om ophavsret

I Danmark har vi en lov om ophavsret: Ophavsretsloven.

Loven skal sikre, at den som skaber et værk, fx en forfatter eller en musiker, har juridiske rettigheder til sit eget værk. Det betyder, at når man vil anvende et bestemt værk, fx i en opgave eller til undervisningsbrug, skal man kreditere ophavet (nævne kilden) og overholde ophavsrettens regler.

Som studerende vil du primært anvende andres værker til opgaveskrivning, men du skriver også selv opgaver, der kan bruges af andre. Du skal både respektere andres ophavsret, og være bevidst om din egen ophavsret.

Der er mange digitale muligheder for at hente og dele materiale. Ofte vil du bare hurtigt have adgang til materialet. Men for at undgå at bryde loven om ophavsret, er det vigtigt for dig som studerende at kende ophavsretsloven. Uvidenhed er ikke en gyldig undskyldning.

OPHAVSRET / HVAD MÅ JEG?

Hvad må jeg kopiere, scanne og downloade?

Når du skal anskaffe litteratur til dit studie, vil du gøre dig overvejelser om, hvad du vil købe, kopiere eller downloade fra nettet. I forhold til kopiering og scanning skelner ophavsretsloven mellem analoge kopier (papirkopi) og digitale kopier (scannede filer).

- Du må gerne tage en analog kopi (papirkopi) af en trykt bog, din egen eller en du har lånt fx på biblioteket.
- Det er ikke tilladt at tage en analog kopi af et materiale, der i forvejen er en kopi.
- Det er ikke tilladt at lave en digital kopi (scanne) af en bog, du har lånt fx på biblioteket eller af en medstuderende.
- Du må gerne downloade tekster, der ligger på internettet med rettighedshavernes tilladelse.
- Det er ikke tilladt at downloade tekster, der er lagt ulovligt på nettet.

VIA's aftale med Copydan

Ud over ophavsretsloven er VIA underlagt en aftale, der er indgået med rettighedsorganisationen Copydan. Aftalen betyder, at du kan kopiere eller scanne materiale, der anvendes på dit studie. Aftalen giver dig mulighed for at kopiere eller scanne *20 procent* af et materiale, dog *max 30 sider* af materialet. Dette gør sig gældende pr. studerende pr. halve år. Det er dog tilladt altid at kopiere eller scanne mindst 4 sider af et materiale – uanset dets længde.

Se VIA's Copydan-aftale

Du skal være opmærksom på, at der er materiale, som *aldrig* må blive scannet. Det er fx aviser, avisartikler, e-bøger og materiale, du finder gennem elektroniske tidsskriftlicenser, fx artikeldatabaserne.

OPHAVSRET / DELE OG CITERE

Må jeg dele kopier eller digitale kopier?

Det er ikke tilladt at dele en analog kopi (papirkopi) med andre. En kopi er kun til privat brug.

Aftalen mellem VIA og rettighedsorganisationen Copydan gør det muligt, at du som studerende må dele digitale kopier med medstuderende, undervisere etc. Du skal overholde rammerne i aftalelicensen. Når du deler digitale kopier, skal det ske i et passwordbeskyttet intranet (Itslearning). Materialet kan kun anvendes af brugere med password.

Du må aldrig dele digitale kopier på mail, Facebook, Dropbox mv. Dette gør sig gældende, selv om der er tale om en lukket gruppe.

Hvad må jeg citere i en opgave?

Når du skriver en opgave, må du citere andres værker uden at indhente tilladelse fra ophavsmanden. Forudsætningen er, at du krediterer deres værker ved tydelig kildehenvisning.

- Citater og referencer: Når du bruger et citat eller vil referere til en bog/artikel/hjemmeside, som du har brugt i din opgave, skal du huske at henvise korrekt i opgaven samt skrive kilden i din litteraturliste/referenceliste. Hvordan du laver korrekte henvisninger og undgår plagiat, kan du læse [her](#).

- Du må kun linke til materiale, der er lagt lovligt på nettet.

Hvordan bruger jeg billeder i en opgave?

Billeder, diagrammer, skærmdumps mv. fra fx bøger/artikler/internettet: Billeder er beskyttet af loven om ophavsret. Det gælder også billeder, der ligger frit tilgængeligt på nettet. Du skal derfor huske at henvise til kilden, når du bruger billeder i opgaven. Hvis opgaven skal offentliggøres og gøres tilgængelig for andre, skal du spørge om tilladelse fra rettighedshaverne, når du vil bruge billeder. Husk det gælder også billeder i dine bilag.

OPHAVSRET / RET OG PLIGT

Har jeg ophavsret til min egen opgave?

Hvis en underviser vil bruge din opgave som et eksempel, kræver det dit samtykke. Du har ret til at få dit navn nævnt i forbindelse hermed.

Du har retten til at sælge, trykke og dele din opgave. Hvis du offentliggør dit projekt, skal du sikre dig, at du har styr på alle ophavsrettigheder til fx citater og billeder i opgaven.

- Citater og referencer: Her skal du blot huske at henvise korrekt i opgaven og skrive kilden i din referenceliste.

- Billeder, diagrammer etc: Her skal du altid spørge om tilladelse hos rettighedshaverne, inden du offentliggør din opgave. Udgangspunktet er, at du ikke bare må bruge billeder, som du vil.

Hvad er min ret og pligt, når jeg uploader til UCviden?

Når din opgave skal uploades til UC Viden, beholder du ophavsretten til din opgave. Opgaven ligger i UC Viden beskyttet af password, og derfor må den indeholde billeder, hvor du ikke har indhentet tilladelse fra rettighedshaveren. Det betyder dog stadig, at du skal kreditere rettighedshaveren.

Hvis du senere beslutter dig for at offentliggøre dit projekt, skal du sikre dig, at du har styr på ophavsrettighederne til billeder, tekst mv.

Hvis du bruger tekststykker eller billeder fra opgaver på UC Viden, gælder samme regler som for andre materialer. Du skal huske at citere korrekt eller indhente tilladelse fra rettighedshaveren.

OPHAVSRET / I UNDERVISNING

Må jeg bruge billede og lyd i undervisningsmaterialer?

Vi bruger ofte billeder til en PowerPoint eller lyd på en video, så den bliver visuelt og auditivt indbydende. Du må bruge billeder i dine PowerPoints og lyd i dine videoer til undervisningen og/eller gruppearbejde uden at indhente tilladelse fra rettighedshaverne. Det samme gælder materiale, du vil lægge på Itslearning.

Skal din PowerPoint eller video offentliggøres, skal du indhente tilladelse til brug af billeder og lyd. Det kan være svært at finde ud af, hvem der har ophavsretten.

På internettet kan du søge efter billeder og lyd, som er frit tilgængelige. Naturlige ting, fx billeder af et træ eller en blomst, er ikke beskyttet af ophavsret. Du skal dog undersøge, om ophavsmanden har foretaget kreative valg, da billedet i sådanne tilfælde vil være beskyttet af loven.

Må jeg optage undervisning?

Det er underviseren, der er rettighedshaver til sin undervisning. Det er ikke i strid med ophavsretsloven at optage undervisningen, hvis dette kun sker til egen brug, dvs. at optagelsen ikke deles med medstuderende eller offentliggøres på nettet.

Vi anbefaler dig dog alligevel til at få din undervisers samtykke (gerne skriftligt). Din underviser kan altid nægte optagelse af undervisningen, hvilket skal respekteres.

Optages undervisningen, har man selv ansvaret for, at ens medstuderende ikke kan høres. Kan medstuderende høres, skal samtykke indhentes fra enhver af disse, da optagelsen ellers skal slettes.

OPHAVSRET / HUSK ALTID ...

Husk altid...

- at formålet med ophavsretten er at sikre, at der hele tiden skabes nye værker.
- at skrive, hvor du har fundet et materiale samt hvem ophavsmanden er, når du bruger et værk.
- at citere i overensstemmelse med 'god skik' – det vil sige kun i små bidder (husk kildeangivelse).
- at VIA har indgået en række aftaler, som er gunstige for dig som studerende.

Læs mere

Læs meget mere om ophavsret på

- [VIA Biblioteks side](#)
- [Os der elsker viden](#)
- [Ophavsretsloven](#)

Om guiden

Studerende på videregående uddannelser er storforbrugere af litteratur. Det er nemt at hente og dele litteratur fra nettet. Det er også nemt at blive i tvivl om, hvad der er lovlig og ulovlig adfærd.

Hensigten med guiden er, at den skal fungere som en vejviser til, hvordan du scanner, kopierer og deler litteratur til dit studie uden at bryde ophavsretten.

Har du spørgsmål er du velkommen til at henvende dig på dit studiebibliotek eller på bib.teamophavsret@via.dk